

„Az iskolai erőszakról és az erőszakot csökkentő megoldásokról” - a Szociális Szakmai Szövetség állásfoglalása

Az utóbbi hónapokban nagy nyilvánosságot kaptak az iskolában vagy az iskola környezetéhez köthető, főképp gyermekek által elkövetett erőszakos megnyilvánulások. A felnőttvilág első reakcióit, a felháborodás hullámát kihasználó büntetési szemlélet határozta meg, majd újabban a pszichológiai kényszervizsgálatok elrendelésének, és az iskola szankcionáló jogának kiszélesítésére vonatkozó javaslatok kerültek előtérbe.

Véleményünk szerint ezek az elképzelések csak az iskolai erőszak tüneteit kezelik, mert hiányoznak belőlük az erőszakos jelenségek kialakulását megértő, a megelőzését támogató megoldások. Ennek következtében az a tévhit alakult ki, hogy egy-egy alkalmazkodni nem tudó tanuló erőszakos megnyilvánulásai akadályozzák az amúgy normálisan működő iskolai munkát, és az eltávolításuk oldaná meg az iskolai erőszak problémáját.

Csakhogy a „problémás” gyerekeket okoló, őket bűnbaknak beállító szemlélet elfedi az iskola működésének hiányosságait. Többek közt kutatások, de a napi tapasztalatok is azt mutatják, hogy az iskolai gyermekvédelem évtizedek óta alárendelt szerepet játszik az iskola feladatrendszerében. Sok iskolában a „gyermekvédelmis” olyan pedagógus, aki plusz feladatként, gyakran kényszerből, a maradék munkaidejében látja el ezt a megbízást, amelyhez nem adtak sem a megfelelő személyes szakmai tudások és jártasságok, sem a minimális anyagi feltételek. Az iskolában jelentkező problémák sokféleségének ellenére sajnos az iskola zártnak mutatkozik a társzakkal való együttműködésre is, vagy igen egyoldalúan értelmezi ezt az együttműködést. Az iskolai szociális munka árnyalt, az iskola egészét érintő eszközei és módszerei nem tudtak mind a mai napi létjogosultságot szerezni, ehelyett a szociális munkások, a gyerekjóléti szolgáltatások a „javításra” szoruló gyerekeket és családokat kapják meg azzal a ki nem mondott elvárással, hogy az iskola felelősségét lehetőleg ne firtassák, az iskola világába beleszólni nem dolguk. Hasonló helyzetekkel találkozhatnak az iskolai pszichológusok és más segítő szakmák is.

Az iskolai problémák azonban igen összetettek, ezért fontos lenne felhagyni azzal a gyakorlattal, amely a rosszul értelmezett szakmai munkamegosztás eredményeként az iskola és más szolgáltatások, szakmák együttműködését a probléma és a felelősség kihelyezéseként, és nem a közös vállalásként, cselekvésként értelmezi.

Mindenütt, ahol az iskolai erőszak problémájával komolyan kezdtek el foglalkozni, minden esetben az iskola teljes személyzetére, a gyerekek és szülők közösségére, más szakmák részvételére alapultak a megoldások. Az iskolai erőszak megelőzését és kezelését célzó intézkedések olyan programokat foglalnak magukban, mint:

- *a tanárok képzése (konfliktusok kezelése, az együttműködésre épülő tanár-diák kapcsolat feltételeinek megteremtése), a tanári kar team munkáját kialakító (tanár-tanár kapcsolat, szervezetfejlesztés), a tanárok megterhelését csökkentő szakmai segítség (szupervízió, regeneráció egyéni és intézményes formái),*
- *a gyerekek számára nyújtott (erőszakról, konfliktusokról) ismeretek és készségfejlesztések, a (kortárs) mediátorok rendszerének bevezetése, közösségi és szabadidős programok nagyobb hangsúlya,*

- *az iskola működését érintő kérdésekben a gyermekek, tanulók részvételének elősegítése (diákönkormányzatok támogatása),*
- *az emberi és gyermeki jogok ismeretének, helyes értelmezésének és érvényesítésének biztosítása,*
- *a szülők bevonását elősegítő rendszeres események bevezetése (családi napok, a szülőkkel való találkozások formáinak kiszélesítése),*
- *a folyamatos felügyeletet biztosító segédszemélyzet alkalmazása (pedagógiai, szociális asszisztensek),*
- *a társszakmák bevonása, az iskolai pszichológia, az iskolai szociális munka szolgáltatási hálózatainak kialakítása*
- *az erőszak tipikus helyszíneinek (WC, iskolai udvarok, folyosók eldugott szögletei stb.) folyamatos felügyelete, megvilágítása, rendezése, az áttekinthetőség biztosítása,*
- *az iskola környezetének, az iskolába járás biztonságának megteremtése.*

Vagyis összehangolt és minden érintett együttműködésre, partneri viszonyára épülő beavatkozások hozhatnak bármiféle eredményt.

Hazánkban is léteznek már jó programok, amelyek az iskolai konfliktusok demokratikus, a jóvátétel lehetőségét megteremtő, ezért a fejlődést és tanulást szolgáló módszerek kultúráját emelik be az iskolákba. Jobban kellene tehát támaszkodni mindarra, amit az iskolai erőszakról tudunk, és azokra a komplex megközelítésekre, módszerekre, amellyel tehetünk ellene.

A civilizáció egyik eredménye, hogy idővel a gyermekek megverése, szidalmazása, megszegyenítése elfogadhatatlanná vált, és az iskolának a gyermek jogait, méltóságát elismerő, és a személyiségét fejlesztő, megelőző, érvelő és segítő pedagógiai eszköztárát kellett/kell kidolgoznia és alkalmaznia. Mindazonáltal tudjuk és tapasztaljuk, hogy a hatalmi különbségekből eredő erőfölény erőszakos kifejezési formái mind a mai napig jelen vannak a társadalmi viszonyainkban, a mindennapi életünkben. Éppen ezért fontos, hogy az iskola, mint modelt jelentő intézmény, az emberi kapcsolatok erőszakmentes mintáit tudja felmutatni és képviselni.

Javaslatunk tehát, hogy több szakma részvételével kezdődjen meg az iskolai erőszak megelőzését és enyhítését eredményező iskolai programok kidolgozása, és minél előbbi bevezetése, amelyhez a Szociális Szakmai Szövetség felajánlja a segítségét.

Pataki Éva
A 3Sz elnöke